

Lokalhistoriske kildepakker – Østerbro

Lærervejledning: Boligklager – Boligforhold i 1940'erne og velfærdsstatens udvikling

Om Københavns Boligkommission

I første halvdel af det 20. århundrede prægedes brokvartererne af mange små og dårligt vedligeholdte lejligheder. Boligkommissionen skulle føre tilsyn med, at bygninger, der blev brugt til beboelse eller ophold for mennesker, opfyldte de fastsatte krav. Boligkommissionen kunne forbyde beboelse, hvis en ejendoms tilstand ikke var brand- eller sundhedsmæssig forsvarlig, og skulle sørge for genhusning til beboerne. Boligkommissionen blev oprettet i forlængelse af lov om boligtilsyn og sanering af usunde bydele. I samme periode blev myndighederne i København i stigende grad opmærksomme på de mange misligholdte og usunde lejligheder både i den ældre del af København og i brokvartererne.

Om materialet

Denne kildepakke om Østerbro indeholder kilder fra Københavns Boligkommission og vil typisk indeholde følgende dokumenter:

- Beboerklage. På kildens forside er der en transskribering af den håndskrevne klage. Klagen er transskriberet kildetro og derfor er samtidig retstavning og stavfejl ikke er rettet.
- Rapport fra Boligkommissionens kontrolbesøg
- Dokument, der fortæller hvorvidt de omtalte fejl og mangler er blevet udbedret.

Fakta

Målgruppe: Grundskolen

Klassetrin: 6., 7., 8., 9., 10.

Kompetenceområde: Kildearbejde og historiebrug

Fag: Historie

Omfang: Varierende

Elevernes arbejde med kilderne kan gribes an på forskellige måder alt efter, hvad den givne sag fokuserer på. Nogle opgaver lægger op til, at eleverne tegner lejlighedernes grundplan og her markerer de fejl og mangler, der klages over samt de øvrige oplysninger der omtales i sagen (fx hvor mange bor i lejligheden og hvem bor i hvilke værelser). Andre opgaver lægger op til, at eleverne arbejder med kildespørgsmål med henblik på en vurdering af de forskellige kilder, som sagen indeholder, og som måske har forskellige perspektiver på den givne sag. Disse opgaver vil typisk tage udgangspunkt i sager, der både indeholder en personlig kilde, såsom et brev, og den mere formelle rapport fra Boligkommissionen. Fælles for begge opgavetyper vil være et fokus på Boligkommissionens sager som brugbare kilder samt hvad de kan fortælle om boligforholdene i København og i den bydel eleverne bor i. Læreren kan også vælge at inddrage andre samtidige kildetyper, såsom kort og fotos fra kbhbilleder.dk. Fx fra Boligkommissionens samling: [Boligkommissionens fotosamling - Billedserie - kbhbilleder.dk](#)

Didaktiseringsforslag

Nedenstående indeholder undervisningsforslag til boligklagerne. Forslagene vedrører kildeforståelsesspørgsmål samt en opgave, hvor eleverne kan udarbejde en plantegning ud fra boligkommissionens beskrivelse af boligen.

For at danne sig et overblik over kilden, kan eleverne med fordel notere følgende oplysninger, inden de går i gang med opgaverne:

- Kilde: Hvilken type kilde er det?
- Navn/årstal: Hvem har skabt kilden og hvornår? Hvad ved vi om kildens afsender?
- Hvilken hændelse/begivenhed handler uddraget om?
- Hvornår tror du hændelsen er sket?
- Er der ord, du ikke kender?

Kildespørgsmål:

- Hvad får vi at vide om kildens afsender?
- Hvad vil afsenderen opnå med sin klage?
- Hvilke sproglige formuleringer eller appelformer bruger afsenderen i sin klage? Hvorfor tror du der bliver brugt disse formuleringer?
- Hvad er forskellen på beboerens beskrivelse og Boligkommissionens beskrivelse af boligen? Hvorfor er der forskel?
- Hvad fortæller kilden om boligforholdene i København i 1940'erne? Hvordan har de forandret sig?
- Find dine kildeoplysninger frem. Hvornår er kilden skabt? Er den skabt tæt på eller langt fra i forhold til den hændelse den beskriver? Hvad betyder det for kildens brugbarhed? Er kilden troværdig? Hvorfor/hvorfor ikke?
- Er der noget du er blevet nysgerrig på ved boligklagen? Noget, der undrer dig og som du vil vide mere om? Skriv et spørgsmål til boligklagen ned. Det kan både være et spørgsmål til et konkret ord eller sætning, men det kan også være til noget mere generelt om perioden eller Boligkommissionens arbejde.

Tegn en plantegning over lejligheden:

- Nærlæs boligklagen og lav en liste med hvor mange værelser der er i lejligheden og hvilke typer værelser der er tale om (køkken, soveværelse osv.). Her noterer du også hvad der klages over ved de enkelte værelser.
- På den samme liste skriver du også hvor mange beboere der er i lejligheden og hvad vi får at vide om dem.
- Ud fra boligklagens oplysninger og din liste skal du nu i gang med at lave din plantegning. Ved hvert rum skriver du, hvad der klages over. Noter i det hele taget så mange oplysninger på din plantegning som overhovedet muligt.
- Afslutningsvis præsenterer I jeres plantegninger for hinanden.

Ovenstående forslag til didaktisering indeholder et analyserende, vurderende og fortolkende sigte. Vha. kildespørgsmålene skal eleverne analysere og vurdere boligklagen som kilde samt stille et undrespørgsmål til den. Det er helt op til læreren, hvorvidt eleverne skal arbejde videre med bevarelsen af dette spørgsmål. Der kan arbejdes med opgaverne separat, men man kan også arbejde med dem i forlængelse af hinanden, så plantegningsopgaven bliver en fortolkning af den

kildeanalyse eleverne har lavet af boligklagen med udgangspunkt i kildeoplysningerne. Da en del af dette materiale er centreret omkring personlige beboerklager, kan man som lærer vælge at fokusere på kildebegrebet *tendens*. Det kan til tider være et komplekst begreb at arbejde med, men da der i klagerne er en afsender med en tydelig interesse og hensigt er der gode forudsætninger for at forenkle forståelsen af dette begreb.

Ved at udarbejde en plantegning kommer elevernes fortolkning af kilden og dens oplysninger tydeligt til udtryk. Her er det helt op til læreren i hvor høj grad der skal fokuseres på de matematikfaglige aspekter i udarbejdelsen af plantegningen. I opsamlingen kan læreren pointere, at eleverne har skabt en ny kilde på baggrund af den gamle samt, at plantegningernes forskellige udtryk skyldes elevernes forskellige forestillingsevner og verdensopfattelser. En pointe man kan udfolde til kildearbejdet i det hele taget. I forlængelse heraf kan man tale om, hvilke kilder der giver bedst indblik i boligforholdene i København i 1940'erne: Boligklagerne eller elevernes nutidige plantegninger og hvorfor? Plantegningerne kan ligeledes suppleres med billedmateriale fra Boligkommissionens fotosamling på kbhbilleder.dk. Her kan eleverne udvælge fotos, som de synes supplerer deres plantegninger bedst, så de på den måde bringer flere kildetyper i spil og reflekterer over deres brugbarhed.

Oversigt over boligklager

- Edvard Griegs gade 15 - 1942
- Ryesgade 85 - 1947
- Viborggade 65 - 1944
- Webersgade 17 - 1942